

Po teh dvéh pogreskih je bil sploh ta glas: Privina je dobil posestvo v dolnjem Štajerji in na Krajuškem, in novi grad, Moseburch imenovan, je blizo Celja stal. Pomoto je odkril že Klein v svojih zgodbah keršanetva v Austrii in Štajerski, popolnoma razjasnil pa jo je Kopitar v svojem slavnem delu: *Gla-golita Clozianus*. Ondi se najde str. LXXII—LXXVI cel spisek od spreobrnjenja Korotancov po boljših pred neopazjenih rokopisih; in pred omenjene besede so tako popravljene: „circa fluvium, qui dicitur Sala“, in spet: „et palude Salae fluminis“, spodaj pa stoji spomin, da tako pekažeta dva starja rokopisa v cesarski knjižnici na Dunaji.

Ako se vzamejo besede starega pisatelja po tej podobi, je očitno, da poglavitno posestvo kneza Privina in njegovega sina Kocelna je bilo poleg reke Zale na Ogorskem, kjer je še zdaj mesto Zalavar blizo Blatnega jezera. To posestvo pa se je precej daleč po Ogerski in Štajerski zemlji stegnilo, kakor se vidi iz imen krajev, kjer sta Privina in Kocel cerkve zidala, ktere so bile od Solnograških nadškofov Adelrama, Luiprama in Adalvina posvečene; zakaj od „*Quinque basilicas*“ je očitno Pečuh (Fünfkirchen) na Ogorskem tostran Donave; Bettovia je Ptuj v dolnjem, in Ablanza je Aflenz v gornjem Štajerji. Drugi kraji imajo sicer po starobavarski zavite imena, nekatere zmed njih bi se vendar dale vganiti, na primeru Stradachi je morebiti Straden, Fiskere pa Bistra: Feistriz, Keisi pa Kisek, Güns, uno dvoje na Štajerskem, to na Ogorskem. Od več teh krajev morebiti zato ni spomina, ker so kmalo potem v začetku 10. stoletja Madžarji deželo posedli; ob času njih prihoda je bila ravno Panonija hudo razdjana zavoljo boja med Nemci, Madžarji in Moravani, tako da Solnograški in drugi nemški škofje v listu do papeža Benedikta IV. tožijo: „v celi Panonii, naši veliki deželi, se le ena cerkev ne prikaže“. Za nekatere kraje se pa lega dá izvesti iz lista cesarja Otona II. (pri Hanzicu: *Germania sacra* tom. II. p. 308—312, v sredi lista kralja Filipa), v katerem so posestva in pravice solnograške cerkve poterjene. V tem listu so kraji prav po zemljopisni legi zversteni, nar pred namreč je Solnograška stran vpeljana, po tem Austria, Ogerska, dolnja Štajerska, Koroška in gornja Štajerska. Ondi so kraji Mosaburg, Salapiuga, Quartinacha, Ghense, Terenberch zversteni med ogerske kraje Sabaria ali Šopron in *Quinque ecclesiae* ali Pečuh. Bettovia ali Ptuj imata pred in za seboj kraje štajerske strani, na primeru Turnava, Luip ali Lipnica, Susel ali Sausal; vendar imena nobenega kraja zraven ni, kateri bi se snidel z imeni spisa od spreobrnjenja Korotancov. Kraj Tudleipen pa in Labanda ali Sent-Andrej v Labudski dolini sta vkupej pisana, tedaj nista stala daleč narazen. Kraj Undrima, za ktereга mnogo vgbajo, je pisan v sredo med kraje zgornje Štajerske Longau, Katsch, Gumbenza, Liezinga, Brugga, Murza in Luibena; morebiti ni družega, kakor Irdning, zlasti, ker ima en rokopis Imdrima namesti Undrima.

Kar se iz tega soditi da, je to: da posestvo knezov Privina in Kocelna je bilo na Ogorskem in Štajerskem, in sicer bolj gotovo le na severnem Dravskem bregu. Od posestva med Savo in Dravo (Marchbia ad Sovam) ostane po tem le to, kar se vé iz Fuldskih letnikov (*Annales Fuldenses*), da je bila Vratislavu ali Braclavu, Kocelnovemu sinu, dana od kralja Arnulfa; pred je mogla biti v rokah drugih knezov, katerih eden je bil Salacho o Privinovem času. Knez Vratislav je postavil grad Moosburg na Štajerskem, in njegovi mlajši so zidali še enega v Korotanu, in družega (Moggio) v Furlaniji.

P. H.

Ozir po svetu.

Na celem svetu živi 305 milionov kristijanov, 141 milionov mahomedanov (turške vere), 560 milionov budhaistov in brahmanov, 8 milionov židov (judov) in 57 milionov paganov (ajdov). Naj več kristijanov je v Evropi in sicer 252 milionov, v Aziji 4 mil., v Afriki 3½ mil., v Ameriki 45 mil. in v Australiji 1 milion. — Budhaiska vera je neka zlo razširjena indianska vera, imenovana po Buddha, kar v sanskritkem jeziku pomeni „modri“ in je častni priimek Sâkja mûni, ki je bil začetnik te vere in rojen nek 1000 let pred Krist. Rodovina njegova se je štela verski stranki Višnuitov, kateri so Sâkja mûni za deveto včlovestvo boga Višnuta častili. Od Višnuta nam so gosp. Terstenjak že veliko povedali. Brahmanska vera je tudi indianska, in podobna budhaiski; bramha pomeni v sanskritu „božje“.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Zagreba. Na poziv gosp. Ivana Kukuljevića snidel se je 30. oktobra zbor nekterih domorodcov posvetovati se o napravi spominkov na Grobniškem polju in pa na pokopališču Zagrebškem za domoljube, ki so padli 29. junia 1845, in za slavnega pesnika Stanko Vraza, ki je umrl pred 2 letoma. Za spominek na Grobniškem polju se je nabralo čez 400 fl., za spominek 29. junia vsmerjenih čez 1000 fl., za spominek Vraza nekaj čez 300 fl. Gospod Kukuljević predložil je mnogo obrisov, ki jih je poslal kiporez Petrović iz Dunaja. Sklenjeno je bilo na Grobniškem polju veliko piramido iz domačega terdega kamna postaviti, za vsmerjene 29. junia pa spominek na Zagrebškem pokopališču iz kamnja, za Stanko Vraza iz vlitega železa napraviti.

Xp. Iz Ormoša na Štajarskem 5. listopada. Da bi mi danes peró prav gladko teklo, ker odkriti želim dragim bravcem „Novic“ veseli čas, ki ga prijaznim goricam lutmerske in ormuške okolice privabi — bratva. Tiho in jednolično življenje kmečko se spremeni ob bratvi v živi hrup mestni. Vse mergoli po goricah, vse je židane volje! In kdo bi tega veselja ne privošil lastnikom in vsim, ktere oni povabijo, da se ž njimi veselje, ako vé, koliko dela in stroškov od rezanja do vezanja tert je bilo potreba, in koliko skerbí in strahú se je moglo čez leto prestati, preden je — sladka kapljica srečno v sodcu.

Gospodar, ktereга zavolj daljave dostikrat celo leto ni bilo viditi v nogradu njegovem, pride zdaj, ko se je začelo grojzde mehčati; pazljivo ogleduje tertice svoje, in, vesel že naprej tergatve, veléva vdinjanemu lonarju, da ima nakupiti puranov in puric, presičkov in kuretnine, ki imajo debelo pitani priti na mizo, kadar bojo možnarji pokali in muzika in pesmi naznanjale veseli čas tergatve; vincarju pa doide ukaz, da nakupi smetane, sira in sirovega masla za gibance in krabce (navadno močnato jedilo), — gorjé jim, ako vsega tega ne oskerbijo natanko!

Vlastnik (se vé da tú je govorjenje le od večih posestnikov, ne od manjših kmetov in nagornjakov) pridši po ogledu nograda domú začne pripravljati vse, česar za tergatve bo potreba; po prevdanku lonarja in vincarja se kmalo dostojno število pučelov (sodcov) tira v nograd, ali se najme sodar, da jih napravi ob pravem času.

In bliže in bliže pride tergatve začetek. Zdaj se že nakladajo vozovi s posteljno robo, z obleko, pripravno za nogradsko življenje, in s škornjicami. Kako, — s škornjicami? Da! o tergatvi korači po nogradu tudi nježna gospá in gospodična v škornjicah.

Je staniše v nogradu z vsim potrebnim oskerbljeno in dan zaželjene tergatve prišel, se pripelje velika ko-

čija, in ž njo gospodar in gospodinja, hčerke in sinovi, prijatli in prijatlice, se vé da tudi kuharce ne smé manjkati in tudi hišne ne. Prihod cele družine naznanjajo sosedom možnarji, ki začno pokati, da je kaj in da se razlega po hribih in dolinah!

Bog se usmili zdaj izperva bogato obloženih tertic, kako plane nevajena mladina iz mesta čez grojzdje! Al kmalo ga je preveč; treba je — večkrat zapuščati svojo družbo in včasih se celó v posteljo vleči, da se potolaži vrenje in kipenje po trebuhu, ki, siromak, ni mogel vsega preterpeti, da bi se ne bil nejevoljno oglasil. Pa kaj! vse te nadležbe so kmalo prestane, in le en glas je, da ni večjega veselja od tergatve. In res je taka. (Konec sledi.)

Iz severne obali jadranskega morja 6. novembra 1853. (Občutki na popotvanju.) Pred manož leži Oglej (Aquila); v spomin mi stopa njegova premenitna, toliko važna zgodovina! Tù je rozlalo orožje nevžuganih Rimljanov; to mesto, nekđaj prvo za Rimom, je strahovalo toliko dežel, toliko narodov! in zdaj ga ni več! in le tù in tam kaže še kaka razvalina, da je tù nekđaj nekaj bilo. Tù mimo, kjer zdaj koraka bleđa merzlica, so derli iz severa narodi v taliansko zemljo; tù so bile kervave bitve za posestev Italije; tù je stal strah narodov, šiba božja — železni Atila. Iz tega kraja, iz teh neobljudenih močvirrov se je zaplodila kersanska véra med Slovence, je razterla malike očetov naših; iz te samote je zrasla kraljica morja, se je dvignul silni beneški lev, ki se je spuntal zoper svojo mater in jo v grob poderl. Zgnjili so imenitni, preganjani patriarhi, oznanovavci vére božje. Pozabljeno je mesto, kjer so lomili marmelj za benečanske palače; ljudstvo samo, kolikor ga je še ostalo, so njegovi otroci, Benečani, potaliančili. Strašna osoda je tù divjala; slava Ogleja živile — v zgodovini še dandanašnji ga ni več.

Iz Sorice 5. novembra. Že letos enkrat, v 68. listu, so bile „Novice“ v dopisu „iz Železnikov“ omenile ceste po Tominskem na Cirkno in od tod na Hotavljje, kjer bi se bila s tisto po Poljanski dolini sklenila, ter so milovale našo Selško dolino, ktera bi bila po tem takem popolnoma na desno stran pušena. In res, pripovedovali so takrat za gotovo, da je cesta po Tominski dolini na Cirkno poterjena, in da jo bodo delali na stroške vsega Tominskega okraja. Pa tej cesti se je godilo, kot velikrat mnogoterim občekoristnim napravam. Bilo je mnogo komisij, pisarij in govorjenja zavoljo ceste po — papirju. Pozneje so celó od dvéh govorilí. Ena bi bila šla na Cirkno, ena pa na Podberdo. Prvo bi bili delali na stroške vsega okraja, drugo pa posamne dotične županije. In tudi ta glas je bil že potihnil, kar pride vérl mož — žal mi je, ko sem pozabil njegovo častito ime, jo premeri še enkrat iz Tomina na Podberdo, in po prejetem poterjenju jo prec prične delati. Pretergali so jo že precej deleč od Tomina, nek okoli dvé uri hodá, tako, da se že lahko peš hodi po njej. Mislijo letos jo do konca pretergati, ako bo vreme ugodno. Prihodnjo pomlad pa jo bodo popolnoma delati jeli. Šla bo pa ta cesta iz Tomina na Podberdo. Od ondot čez Petrovo berdo, kjer je meja med Tominskim in Krajnskim, naprej, kakor pravijo, blezo ob zadnji Sori, ter se bo pod Počivalom (Roštom), 3 čert ure od Sorice z Loško-Soriško sklenila. Ako tega hvale vrednega početja neprevidne zabave overale ne bodo, smemo tedaj z veseljem pričakovati, da se bo nam kmalo proti Gorici in Laškemu odperla pot, ki je naši dolini, Loški in Krajnski okolici, pa tudi Tominskim krajem zavoljo mnogoverstne kupčije toliko potrebna.

Soriški.

Novičar iz mnogih krajev.

Osnova nove občinske (srenjske) postave je nek že predložena c. k. deržavnemu svetovavstvu v prevdark. — Sliši se, da za napravo novih in za deržanje že napravljenih realnih šol se bo ustanovila posebna zaloga, s katerim bo gospodarila cesarska oblastnija. — Naj višja c. k. sodnija na Dunaji je v nekem primerljeju izgovorila, da tudi oškodovani zamore v svoji pravdi za pričó veljati. — C. k. vodstvo prodajavnice rudninskega blaga je za ta mesec ceno svinca postavilo na 13½ fl. do 15½ fl., kotlovine od 64 do 69 fl., živega srebra na 144 fl., cinobra na 192 fl. cent; cene kositarja je 71, 73 in 75 fl. — Po davkovskih izkazkih spada od naravnih in nenaravnih davkov v doljni Austrii na enega človeka okoli 12 fl., v gornji Austrii okoli 8 fl., na Štajarskem, Koroškem in Krajnskem okoli 6 fl., na Primorskem 9 fl., na Tiroljskem, Českem, Marskem in Šlezkem 5 fl., v Galiciji in Dalmaciji 3 fl. — Okoli Dunaja in doljni Austrii je letos krompir tako malo gnjil, da pravijo, da ondi krompirjeva bolezn umira. — Zaporodoma hodijo iz Laškega naročila na Ogersko vino; enemu samemu kerčmarju v Seksardu je bilo te dni naročeno 30.000 veder. — Če bodo vidili bravci naši ponoči od 12. na 13. in od 13. na 14. dan tega mesca se zvezde zlo vtrinjati, jim povémo, da je prikazek ta v tem času že navaden; slavni Humbold je prvi zapazil to leta 1799 in od tistega časa se ponavlja vsako leto. — Iz Turčije, kjer so se po malem Turki z Rusi že večkrat kavšali, je prinesla „Oest. Cor.“ poslednjo že več pomenljivo novico, ktera pravi, da 2. in 3. dan t. m. je nek 12.000 Turkov pri Turtukaji in Oltenici (Kalaraci?) čez Donavo vdarlo, ktere je rusovski general Parlov s 3000 Rusi napadel; po hudi kanonadi so se celó prišli z bajonetí. Kako se je ta boj končal, se natanko še ne vé; le to se sliši, da so se pri Oltenici (čez Donavo nasprot Oltenici (Kalaraci?) leži Silistra) Turki ustavili in se zagradili. 4000 Turkov boj je postavljenih v Kalaraci, 2000 na nekem Donavskem otoku blizu Giurgeva in 12.000 v mali Vlahii. — Spet se veliko govori, da se bo dal Napoleon 2. decembra kronati, če bo do tistega časa rusovsko-turško razpertzje poravnano.

Gospodu ? v G.: Radi bodemo natisnili članak Vaš; prosimo le, da se po navadnem običaji dopisnikov nam naznanite.

Slovstvo.

„Sedem sinov“ se imenuje povest v pesmi, ktero je rajni fajmošter Jožef Zemlja leta 1843 na svetlo dal. Delice to je bilo z veliko pohvalo sprejeto, ker verli domoljub, kteremu je domača beseda gladko tekla, je s posebnim veseljem spisal mično povest, ktero je takole začel:

„Ak zgodbo čudno v sladkim tvojim kremli

Prepéval, dragi domorodie! bom,

Ki lastna bližni je slovenski zemlji,

Naj odpušenja milost zadobóm;

V spomin si Horvat, Čeh kot Kranjci jemlji,

De vsih Slovencev edin le je dom;

Vse nas je ena kdej rodila mati,

Dojila z enim mlekam, Bog ji plati!“

Knjižica, kteri je še pridjana iz angleškega prestavljena „elegija“ gosp. Th. Graja in se začne:

„Ze vmika se očém obraz zemlje,

In v praznični tihoti zrak vés spi,

Razun de habe prúsnika brenčé,

In 'z támorov lés žvenk zaspán doni;“

ni bila še prodana, ko je rajnega nemila smert prehitela. Zaprústil je svojemu bratu 500 iztisov. Da bi se lože prodala, jo ponudi ta za polovico prejšnje cene, to je, po 6 kraje., in kdor 10 iztisov vzame, dóbi enega naverb. Knjižica je med bratmi 2 groša vredna; naj si jo kupi vsak, ki je nima in hoče v ličnem jeziku mično povestico braú! Dobiva se v tiskarnici gosp. Jožefa Blaznika.